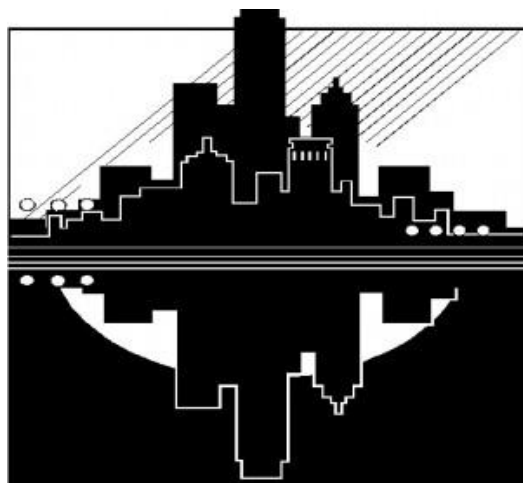

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДНІПРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
ВСЕУКРАЇНСЬКА ЕКОЛОГІЧНА ЛІГА**

РОСЛИНИ ТА УРБАНІЗАЦІЯ

Матеріали

**XII Міжнародної науково-практичної конференції
(м. Дніпро, 1 лютого 2023 р.)**

**Дніпро
2023**

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДНІПРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
ВСЕУКРАЇНСЬКА ЕКОЛОГІЧНА ЛІГА**

РОСЛИНИ ТА УРБАНІЗАЦІЯ

Матеріали

**XII Міжнародної науково-практичної конференції
(м. Дніпро, 1 лютого 2023 р.)**

**Дніпро
2023**

УДК 581:504.03
ББК 28.5 + 20.1

Рослини та урбанізація: Матеріали XII Міжнародної науково-практичної конференції (Дніпро, 1 лютого 2023 р.). Дніпро, 2023. 162 с.

Викладені результати практичних і теоретичних розробок, оригінальних досліджень у галузі зеленого будівництва, стійкості та адаптивних реакцій рослин за умов урбанізованого середовища, інтродукції та акліматизації рослин, фітосанітарного контролю зелених насаджень та ін.

Може бути корисним фахівцям садово-паркового господарства та зеленого будівництва, фітосанітарного контролю, ботанікам, екологам тощо.

Редакційна колегія:

Кобець А. С., ректор ДДАЕУ, д. н. держ. упр., професор, Бессонова В. П., д.б.н., професор (відповідальний редактор), Ткаліч Ю. І., професор д.с.-г.н., проректор з наукової та інноваційної діяльності ДДАЕУ (заступник голови), Грицан Ю. І., д.б.н., професор, Тимочко Т. В., голова Всеукраїнської екологічної ліги, Іжболдін О. О., к.с.-г.н., доцент, декан агрономічного факультету, Кучерявий В. П., д.с.-г.н., професор, Крамарьов С. М., д.с.-г.н., професор, Кабар А. М., к.б.н., доцент, директор ботанічного саду ДНУ ім. О. Гончара, Гревцова Г. Т., Харитонов М. М., д.с.-г.н., професор, керівник Центру природного агровиробництва, Пардіні Джованні, д.б.н., професор, професор кафедри ґрунтознавства Університету Жирони, Іспанія, Рубік Хінек, доктор філософії, доцент факультету тропічних культур Чеського університету природничих наук, Прага, Чехія, Хейлмейєр Герман, д.б.н., професор кафедри біології/екології Технічного університету Фрайберзької гірничої академії, Німеччина, Пономарьова О. А., к.б.н., доцент, Іванченко О. Є., к.б.н., доцент, в.о. завідувача кафедри садово-паркового мистецтва та ландшафтного дизайну ДДАЕУ, Зайцева І. А., к.б.н., доцент.

Авторські тексти не редагувались

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1 УРБОЛАНДШАФТИ ЯК СЕРЕДОВИЩЕ ІСНУВАННЯ РОСЛИН

Бессонова В. П., Яковлєва-Носарь С. О. Таксономічний склад дендрофлори гирла та середньої частини урочища Яцево	9
Bielyk Y. V., Savosko V. M., Lykholat Y. V. Characteristics of the floristic core of tree and shrub species of plants naturally spread to technologically devastated lands (Kryvyi Rih)	12
Бондаренко О. Ю., Назарчук Ю. С. Види рослин розплідників м. Одеси та м. Роздільна у I половині XX сторіччя (за матеріалами MSUD)	14
Горупаха В. Г., Таран Н. Ю. Декоративні злаки в ландшафтній композиції виставкового кампусу КНУ імені Тараса Шевченка	17
Дерев'янка Н. П., Куц М.О. Вертикальне та міське землеробство як способи майбутнього сільського господарства у містах	19
Дідух А. Я., Мазур Т. П. Методи, матеріали та підходи до відновлення гідрофітів в урболандшафтах	21
Івченко А. І. До питання подальшої перспективи поширення омели білої в Україні та боротьби з цим явищем	25
Кірін Р. С. Об'єкти благоустрою зеленого господарства міст за законодавством України	27
Клименко А. В. Значення створення екопарків в межах урбосередовища	30
Крамарьов С. М., Хорошун К. О., Крамарьов О. С. Прискорення післязбирального дозрівання насіння ячменю озимого під впливом його передпосівної інкрустації фосфоровмісними добривами	33
Красова О. О., Шоль Г. Н. Біотопи природних та техногенно трансформованих ландшафтів Криворіжжя	36
Лукаш О. В., Аравін М. А. Ландшафти лісопаркових територій м. Чернігова	39
Мазур Т. П., Дідух А. Я. Асортимент водних та прибрежно-водних рослин для урболандшафтів	41
Павленко А. О., Шкута С. І. Віталітетна структура ценопопуляцій двох видів злаків на залізорудних відвалах Криворіжжя	44

Філатова О. В., Надточій Г. С. Рідкісні рослини природних комплексів урбанізованих ландшафтів м. Харків	46
Чонгова А. С. Особливості застосування декоративного вінка в сучасній українській флористиці	49
Шеванова А. А., Бондаренко О. Ю. Деревно-чагарникова компонента міста Березівка	51

РОЗДІЛ 2 СТІЙКІСТЬ ТА АДАПТАЦІЙНІ РЕАКЦІЇ РОСЛИН НА УРБАНІЗОВАНИХ ТЕРИТОРІЯХ

Akhmedova V., Gryshko V. Physiological antioxidant protection systems against the effects of stress factors and peculiarities of their functioning	55
Hynek Roubik, Svitlana Sytnyk. Thermal analysis of live biomass of the main tree species in artificial forest stands within Steppe zone of Ukraine	57
Богуславська Л. В. Морфометричні показники коренів проростків кукурудзи за окремої та комбінованої дії йонів важких металів	58
Гончаровська І. В., Левон В. Ф., Кузнецов В. В., Антонюк Г. О. Ідентифікація ключових метаболітів у пагонах <i>Malus</i> spp. після впливу низькотемпературного стресу	60
Євтушенко Е. О., Комарова І. О., Поздній Є. В. Життєвий стан видів деревно-чагарникових культурфітоценозів центрального промайданчика ПрАТ ЦГЗК (Кривий Ріг)	62
Калашнікова Л. В., Дорошенко Ю. В. Кількісна дендрологічна оцінка раритетної фракції деревних рослин дендропарку «Олександрія»	65
Лісовець О. І., Кравченко В. Ю. Біолого-екологічні особливості проростання насіння адвентивних рослин урбоекосистеми	67
Лобачевська О. В., Карпінець Л. І. Посухостійкість мохів залежно від морфології їх дернин та екологічних умов лісових екосистем	69
Кияк Н. Я. Пластичність компонентів грутатіон-аскорбатного циклу у пагонах домінантних видів мохів лісових екосистем Українського Розточчя	72
Кіт Н. А. Зміни вмісту пероксиду водню та активності каталази у клітинах лісових видів кріофітів залежно від водно-температурного режиму їх місцевиростань	75
Лисенко О. І. Вплив комплексної дії хрому та нікелю на перебіг вільнорадикальних реакцій у проростків кукурудзи	76

Пристапа І. В., Авраменко Н. В. Порівняльний аналіз розвитку <i>Hibiscus syriacus</i> L. на ранніх стадіях онтогенезу в залежності від умов формування насіння	78
Рабик І. В. Домінантні життєві стратегії епігейних бріофітів у лісових екосистемах з різним ступенем порушень	80
Соханьчак Р. Р., Бешлей С. В. Реакції фотосинтетичної системи домінантних мохів лісових екосистем залежно від мікрокліматичних умов місцевиростань	82
Сулова О. П. Стан швидкорослих деревних рослин вуличних насаджень м. Покровськ	85
Федько Р. М., Федько Л. А., Тимошенко Л. М. Особливості <i>Gleditsia triacanthos</i> L. в насадженнях дослідної станції лікарських рослин	88
Шупранова Л. В., Голобородько К. К., Пахомов О. Є., Лоза І. М. Оцінка впливу <i>Paractopa robiniella</i> Clemens, 1863 (<i>Gracillariidae</i> Stainton, 1854) на біохімічні параметри <i>Robinia pseudoacacia</i> L. в умовах м. Дніпро	91
Щербаченко О. І. Зміни біомаси домінантних мохів лісових екосистем залежно від мікрокліматичних умов місцевиростань	92

РОЗДІЛ 3 ЕКОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ІНТРОДУКЦІЇ РОСЛИН

Балабак А. Ф., Гребенюк В. М. Еколого-біологічні особливості використання аронії чорноплідної (<i>Aronia melanocarpa</i> L. (Michx.) Elliott.) у зеленому будівництві	95
Вегера Л. В., Пономаренко В. О., Порохнява О. Л., Рум'янков Ю. О. Деякі екологічні аспекти використання представників роду <i>Robinia</i> L. в зеленому будівництві	97
Глущенко Л. А., Шевченко Т. Л. Оцінка інвазійності <i>Phytolacca americana</i> L. в умовах дослідної станції лікарських рослин ІАП НААН	99
Голуб С. М., Голуб В. О. Особливості розвитку катальпи та її вирощування в умовах закритого ґрунту	101
Гуменюк М., Войцехівська О. Перспективи використання видів роду <i>Magnolia</i> в озелененні урболандшафтів	104
Lukash O. V., Stupak Yu. V. The Chinese Elm windbreak and noise strip in the Chernihiv city as the center of the <i>Ulmus pumila</i> L. invasion	107
Мамчур В. В. Історія інтродукції та акліматизації виду <i>Ailanthus altissima</i> в Правобережному Лісостепу та Степу України	109

Попова О. П., Кулик М. І. Екологія довкілля за вирощування енергетичних культур	112
Фукаляк А. Ю. Еколого-біологічні особливості <i>Rosa kokanica</i> (Regel) Regel et Juz. в умовах ботанічного саду ім. акад. О. В. Фоміна	115

РОЗДІЛ 4 ЕКОЛОГО-БІОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ЗЕЛЕНОГО БУДІВНИЦТВА, РЕКОНСТРУКЦІЯ ПАРКІВ І НАСАДЖЕНЬ РЕКРЕАЦІЙНИХ ЗОН МІСТА

Аркушина Г. Ф. Стан раритетних видів трав'янистих рослин реконструйованого парку Перемоги (м. Кропивницький)	118
Дениско І. Л., Пономаренко В. О. Хвойні рослини в композиції розарію Національного дендропарку «Софіївка» НАН України	120
Іванченко О. Є., Решетило С. М. Проектні рішення щодо реконструкції парку Кирилівка Амур-Нижньодніпровського району м. Дніпро	122
Ільченко Л. А., Дударєва К. М. Видовий склад зелених насаджень скверів м. Дніпро	126
Кирієнко С. В., Слюта А. М. Використання видів роду <i>Catalpa</i> Scop. в озелененні міста Чернігова	128
Кнітель К. Р., Якуба М. С. Концептуальні особливості створення археологічного парку «під відкритим небом» «Дніпровські пороги»	130
Лісовець О. І., Головій В. А. Біолого-екологічна характеристика зелених насаджень ж/м Сокіл м. Дніпра	133
Могила В. В., Панюта О. О. Відмінності в озелененні прибудинкових територій в 70-ті роки та сьогодення	136
Пономаренко В. О., Дениско І. Л., Вегера Л. В. Рослинні насадження навколо гротів Фетіди і Грозового у Національному дендрологічному парку «Софіївка» НАН України	138
Пономарьова О. А., Пономарьов А. В. Стан деревних насаджень бульварної частини проспекту Миру після реконструкції (м. Дніпро)	141
Попіль Н. І., Шумик М. І., Бойко Р. В. Сучасні тенденції етноботаніки в ландшафтному будівництві	143
Пушка І. М. Аналіз паркового середовища парку «Сокіл» м. Умань Черкаської області та шляхи його реконструкції	146
Роговський С. В. Досвід створення та експлуатації зелених насаджень в умовах м. Гамбург	148

Юхименко Ю. С., Шкута С. І. Особливості морфометричних параметрів пагонів та листків культу варів <i>Berberis thunbergii</i> DC. в умовах Криворіжжя	153
---	-----

РОЗДІЛ 5 ФІТОСАНІТАРНИЙ КОНТРОЛЬ ЗЕЛЕНИХ НАСАДЖЕНЬ МІСТ

Голобородько К. К., Алексєєва А. А., Іванько І. А., М. В. Шульман, Селютіна О. В. Особливості впливу <i>Cameraria ohridella</i> (Lepidoptera, Gracillariidae, 1854) на стан фотосинтетичного апарату <i>Aesculus hippocastanum</i> в умовах урбосередовища	156
Драган Н. В., Пидорич Ю. В., Оверченко І. Г., Кривдюк Л. М. Ураженість патологіями вікових дубів в дендропарку «Олександрія» НАН України	158
Zaitseva I. A., Zaitsev M. S. The complexes of phyllophagous insects of poplar (<i>Populus</i> L.) in urbocenoses of Dnipro city	160

УДК 712.254(477.63)

ВИДОВИЙ СКЛАД ЗЕЛЕНИХ НАСАДЖЕНЬ СКВЕРІВ м. ДНІПРО

Л. А. Ільченко, к.с.-г.н., доцентка, К. М. Дударєва, магістрантка

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

49600, м. Дніпро, вул. Сергія Єфремова, 25

Сквери класифікують як об'єкти загального користування в системі озеленення населених пунктів України. Проблематику їх фітосанітарного стану, з'ясування значення щодо позитивного впливу на мікроклімат міських територій, визначення необхідної кількості для урбанізованого середовища міст, класифікацію за певними ознаками, оцінку видового складу насаджень висвітлено в низці публікацій вітчизняних дослідників [1–5]. Проте, в умовах зростаючої урбанізації та наявності процесів трансформації природних екосистем, залишаються актуальними питання стосовно оптимізації комфортного існування людини, яке забезпечується насадженнями різних за величиною рекреаційних зон міста. Тому моніторинг видового асортименту і реального стану деревно-чагарникової рослинності скверів (як невід'ємних компонентів урболандшафтів) потребує належної уваги.

Об'єктом наших досліджень обрано дендрофлору трьох дніпровських скверів лівобережної частини міста. Для реалізації поставлених задач застосовували маршрутні обстеження, визначали таксономічний склад насаджень, кількість представників та їх фітосанітарний стан.

Під час виконання роботи встановлено такі родини та роди листяних порід: Березові (*Betulaceae*) – береза (*Betula*); Бобові (*Fabaceae*) – робінія (*Robinia*); Букові (*Fagaceae*) – бук (*Fagus*), дуб (*Quercus*); Вербові (*Salicaceae*) – верба (*Salix*); Гіркокаштанові (*Hippocastanaceae*) – гіркокаштан (*Aesculus*); Кленові (*Sapindaceae*) – клен (*Acer*); Мальвові (*Malvaceae*) – липа (*Tilia*); Платанові (*Platanaceae*) – платан (*Platanus*); Розові (*Rosaceae*) – горобина (*Sorbus*), слива (*Prunus*); Симапубові (*Simaroubaceae*) – айлант (*Ailanthus*), Тутові (*Moraceae*) – шовковиця (*Morus*). Хвойні види належали до однієї родини та 2 родів: Соснові (*Pinaceae*) – сосна (*Pinus*), ялина (*Picea*).

Найменшим видовим різноманіттям деревних рослин характеризувався Амурський сквер, найбільшим – Слобожанський. Останній, порівняно з іншими, вирізняється декоративними формами деяких порід. Зокрема, тут зустрічається *Acer platanoides* 'Globosum'; *Acer negundo* 'Variegatum'; *Fagus*

sylvatica 'Pendula'; Morus nigra 'Pendula'. Сквер ім. Олександра Усачова зайняв проміжне становище щодо кількості видів і має окрасу у вигляді двох екземплярів *Prunus cerasifera 'Pissardii'*.

Варто зазначити, що рослини клену гостролистого (*Acer platanoides*) зафіксовано на території всіх досліджуваних скверів, тільки в Слобожанському їх налічується більше 100 (загалом 42,1 %). Ця деревна порода є найчисельнішою на даному об'єкті. Серед зелених насаджень Амурського скверу найбільш поширеною виявилася робінія псевдоакація (*Robinia pseudoacacia*), її частка складає 36,2 % від усіх наявних тут рослин. Про домінування вказаних порід, виходячи із аналізу дендрофлори такого ж об'єкта загального користування в м. Дніпро, повідомляє і О. Є. Іванченко [5, с. 66]. Однак у сквері ім. Олександра Усачова переважаючим видом за кількістю особин визначено гіркокаштан звичайний (*Aesculus hippocastanum*), що підтверджено показником зі значенням 29 %.

Породи, представлені одним екземпляром, такі: дуб звичайний (*Quercus robur*) і сосна звичайна (*Pinus sylvestris*). Місцями їх зростання відповідно є сквери – Амурський та Слобожанський. Остання рекреаційна зона має в складі насаджень також ялину європейську (*Picea abies*), всього 8 особин. Стосовно інших двох скверів можна сказати наступне: на цих територіях бракує представників хвойних дерев. На наш погляд, як відсутність вічнозеленої дендрофлори, так і обмежений її асортимент, робить вказані об'єкти менш привабливими, особливо, в зимовий період року.

За результатами обстежень також виявлено наступні види: айлант найвищий (*Ailanthus altissima*), березу повислу (*Betula pendula*), вербу вавилонську (*Salix babylonica*), горобину звичайну та круглолисту (*Sorbus aucuparia*, *S. aria*), липу серцелисту (*Tilia cordata*), платан кленолистий (*Platanus acerifolia*).

Отже, акцентами декоративності зелених насаджень вказаних скверів обрано колір листя та форму крони дерев. Урізноманітнення видового складу дендрофлори найбільше потребує Амурський сквер. Для відповідності досліджуваних рекреаційних зон своїм функціям необхідно доповнити їх асортимент голоноасінними формами та гарноквітучими екземплярами деревно-чагарникової рослинності.

Список використаних джерел

1. Буркова Р. С. Інвентаризація насаджень та елементів благоустрою скверу «Покровський» в м. Харків та оцінка їх сучасного стану. *Колесніковські читання: тези доповідей Всеукр. наук.-практ. конф. присвяченої пам'яті О. І. Колеснікова* (м. Харків, 25 листопада 2020 р.). Харків, 2020. С. 67-68.
2. Терлига Н. С. Культивована дендрофлора парків і скверів Кривого Рогу: історичні аспекти формування та сучасний стан / Н. С. Терлига, О. В. Данильчук, Ю. С. Юхименко, В. Д. Федоровський, Н. М. Данильчук // *Вісник Харківського національного аграрного університету. Серія: Біологія*. 2015. Вип. 2 (35). С. 93–101.
3. Ковальчук Н. П. Сквери міста Луцька та їх функціональне значення *Сільськогосподарські машини*. Луцьк, 2019. Вип. 43. С. 79–84.
4. Гринь Х. Ю., Генік Я. В. Класифікації скверів та їх розподіл у комплексній зеленій зоні Львова. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2020, т. 30, № 2. С. 28–32. DOI: <https://doi.org/10.36930/40300205>.
5. Іванченко О. Є. Аналіз видового складу та окремих таксономічних показників деревних рослин скверу ім. І. П. Ключова м. Дніпро. *Питання біоіндикації та екології*. 2016. Вип. 21, № 1–2. С. 61–77.